

ES budžets

Sadarbība ar *EPPO decentralizētā līmenī* –
mācību materiāli prokuroriem un *izmeklētājtiesnešiem*



Programmas “Tiesiskums” laikposmam no 2014. gada līdz 2020. gadam
līdzfinansējums



PĀRSKATS

1. **KĀPĒC** MUMS IR JĀRUNĀ PAR ES BUDŽETU?
2. **KAD** VIENOJAS PAR ES BUDŽETU?
3. **CIK** LIELS IR ES BUDŽETS?
4. **KAM** TAS TIEK TĒRĒTS?
5. **NO KURIENES** NĀK NAUDA?
6. **KURŠ** ĪSTENO ES BUDŽETU?

1. KĀPĒC mums ir jārunā par ES budžetu?

- EPPO ir izveidota ES finanšu interešu aizsardzībai = 4. pants Padomes regulā 2017/1939 (EPPO Regula)
- Plašs koncepts = Direktīvas 2017/1370 par cīņu pret krāpšanu, kas skar Savienības finanšu intereses, izmantojot krimināltiesības (FIA direktīva) 2. pants.
 - visi ieņēmumi, izdevumi un aktīvi (plašs koncepts, kas ir atspoguļots EST nolēmumos, piem., Taricco),
 - uz kuriem attiecas vai kuru izcelsmes avots vai pamats ir Savienības budžets, ES iestāžu, biroju, struktūru un aģentūru budžeti, kas ir
 - to tiešā vai netiešā pārvaldībā un uzraudzībā



Nepieciešams gūt priekšstatu par ES budžetu

2. KAD vienojas par ES budžetu?

VIKTORĪNA – PĀRBAUDI SAVAS ZINĀŠANAS

2. KAD vienojas par ES budžetu?

- A) Par ES budžetu lemj katru gadu
- B) Ilgtermiņa shēma, ar kuru budžetu nosaka uz septiņiem gadiem

Daudz gadu finanšu shēma (DFS): Ilgtermiņa ES budžets (7 gadi) <https://www.youtube.com/watch?v=QEKBOrXjljU>

- Finanšu plānojuma shēma un budžeta disciplīna: nosaka ierobežojumus (maksimālo apjomu), ko ES var tērēt laika posmā (kopumā un pa darbībām jomām jeb “pozīcijām”) / iekļauj mehānismus, lai nodrošinātu elastīgumu, lai risinātu neparedzētas vajadzības
- Ļauj ES pielāgot izdevumus politiskajām prioritātēm un īstenot politiku laikposmā, kas ir pietiekami ilgs, lai tās būtu efektīvas.
- DFS 2014.–2020. gadam bija iedalīta sešās galvenās izdevumu jomās jeb “pozīcijās”: gudra un iekļaujoša izaugsme, ilgtspējīga izaugsme, drošība un pilsonība, globālā Eiropa, pārvalde un kompensācija.
- Nākamā DFS attieksies uz laikposmu 2021.–2027. gads

ES gada budžets

tiek izveidots, ievērojot DFS noteiktos ierobežojumus:

- kopējās saistības attiecīgajā gadā = maksimālais tiesisko saistību skaits (piem., iepirkumi/piešķirumi, kuros ES var piedalīties)
- kopējie maksājumi attiecīgajā gadā = faktiskā gada laikā iztērētā summa (var rasties no iepriekšējo gadu tiesiskajām saistībām)
- maksājumi un saistības pa ES izdevumu jomām (pozīcijām)

Nosaka visus ES izdevumus un ieņēmumus vienam gadam, tiem vienmēr jābūt balansā (parāds nav iespējams)

Aptver trīs gadu ilgu aprites ciklu: sagatavošanās–pieņemšana–īstenošana–kontrolē

VIKTORĪNA – PĀRBAUDI SAVAS ZINĀŠANAS

Kurš izlemj par ES budžetu?

- A) Eiropas Komisija
- B) Eiropas Komisija un dalībvalstis
- C) Eiropas Komisija un dalībvalstis pēc tam, kad ir veikta Eiropabarometra aptauja, lai uzklausītu pilsoņu viedokli
- D) ES budžetu ierosina Komisija un apstiprina Padome un Eiropas Parlaments

Pareizā atbilde ir D)

GADA BUDŽETA PROCEDŪRA

- LESD 314. pants: īpaša likumdošanas procedūra, kas notiek no katra iepriekšējā gada 1. septembra līdz 31. decembrim
- PASĀKUMI
 1. Eiropas Komisija **vispirms ierosina gada budžeta projektu.**
 2. Budžeta projektu ir jāapstiprina **valstu valdībām ES Padomē** un tieši ievēlētām **Eiropas Parlamentam.**
 3. Gan Padome, gan Parlaments var projektā izdarīt grozījumus.
 4. Padome un Parlaments apstiprina galīgo versiju.
- KAS NOTIEK, JA TO NEPIEŅEM SAVLAICĪGI?
 - Provizorisko divpadsmitdaļu sistēma (LESD 315. pants)

DFS

- Komisija iesniedz “DFS kopumu”, kas lielākoties ietver:
 - ✓ DFS regulu, ar ko nosaka ES izdevumu ierobežojumu
 - ✓ “Pašu resursu” lēmums, ar ko nosaka, no kurienes nāk ES ieņēmumi
- DFS regula ir pieņemta saskaņā ar īpašu likumdošanas procedūru: Galvenās atšķirības salīdzinājumā ar gada budžeta procedūru
 - ✓ Padomes balsojumā vajadzīga vienprātība
 - ✓ Ir nepieciešama Eiropas Parlamenta piekrišana, bet
 - ✓ Eiropas Parlaments nevar izdarīt grozījumus Padomes nostājā: tikai vai nu to apstiprināt, vai noraidīt (veto tiesības).
- Sākotnējā DFS priekšlikumā Komisija arī ierosina instrumentus nozaru programmām dažādās darbībās jomās jaunajam plānošanas periodam. Tos parasti pieņem ar parasto likumdošanas procedūru.

3. CIK LIELS IR ES budžets?

VIKTORĪNA – PĀRBAUDI SAVAS ZINĀŠANAS

Cik liels bija ES gada budžets 2020. gadam?

- A) Aptuveni 890 miljoni EUR
- B) Aptuveni 170 miljardi EUR
- C) Aptuveni 1 triljons EUR

Pareizā atbilde ir B)

ES budžets 2020. gadam

ES budžeta 2020. gadam vērtība (ieskatot grozījumus) ir:

172,5 miljardi EUR saistībās — iespēja vienoties par tiesiskām saistībām (piem., parakstīt līgumus) līdz šim maksimālajam apjomam 2020. gadā

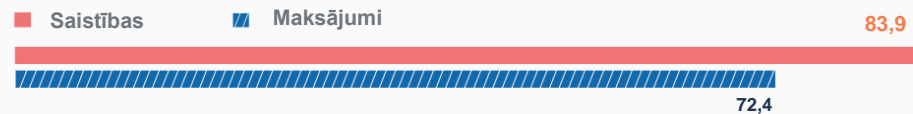
155,4 miljardi EUR maksājumos — faktiskie izdevumi 2020. gadā

Padome 2020. gada 14. aprīli pieņēma divus grozījumus, lai sniegtu papildu atbilstu, kur tas ir visvairāk nepieciešams. It īpaši 3,1 miljardi EUR tika atvēlēti cīņai pret Covid-19 pandēmiju un 350 miljoni EUR Grieķijas atbalstīšanai, atbildot uz pieaugošo migrācijas radīto spiedienu.

ES budžets 2020. gadam

(MLJD. ASV DOLĀRU)

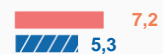
GUDRA UN IEKĻAUJOŠA IZAUGSME



ILGTSPĒJĪGA IZAUGSME



DROŠĪBA UN PILSONĪBA



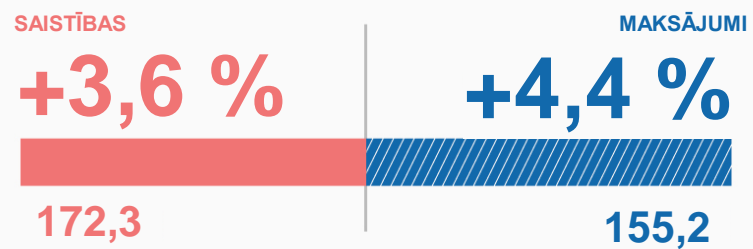
GLOBĀLĀ EIROPA



ADMINISTRATĪVE PIENĀKUMI



2019-20 SALĪDZINĀJUMS



PĀRBAUDI SAVAS ZINĀŠANAS

Salīdzinot.... Kas ir līdzvērtīgs ieguldījumam, ko ES pilsoņi ik dienas sniedz ES budžetam?

- A) Glāze krāna ūdens
- B) Tase kafijas
- C) Dzirkstošā vīna glāze
- D) Šampanieša pudele



www.shutterstock.com · 418232062



www.shutterstock.com · 1040682406

4. KAM ES budžets tiek tērēts?

VIKTORĪNA – PĀRBAUDI SAVAS ZINĀŠANAS

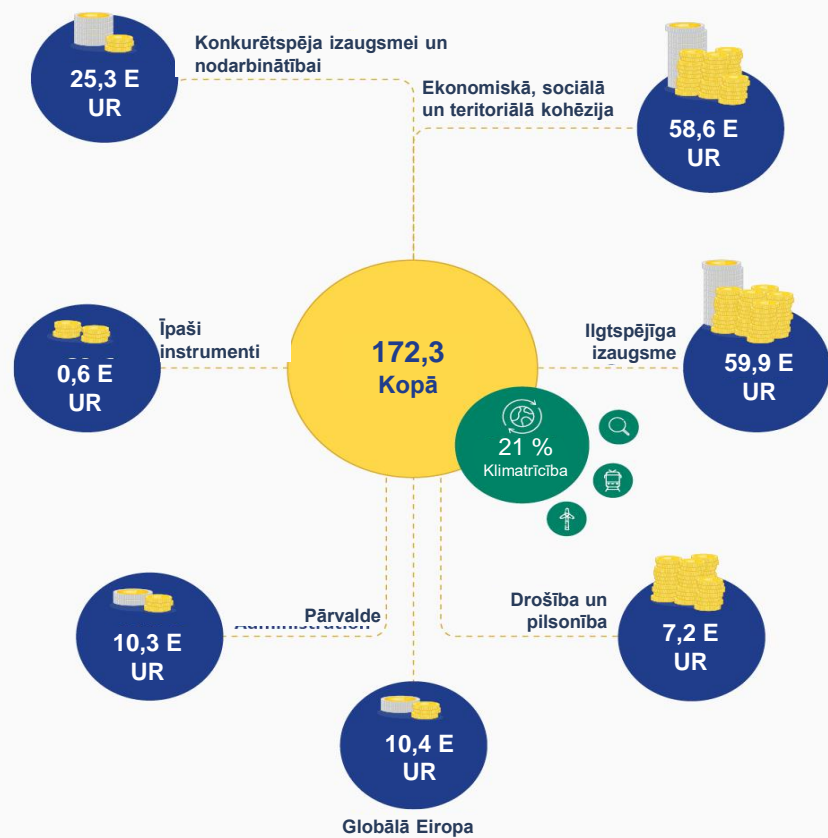
Kam tika tērēts budžets 2020. gadam? Sakārtot pozīcijas pēc apjoma...

1. Konkurētspēja izaugsmei un nodarbinātībai
2. Ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija
3. Ilgtspējīga izaugsme (dabas resursi)
4. Pārvalde
5. Drošība un pilsonība
6. Globālā Eiropa

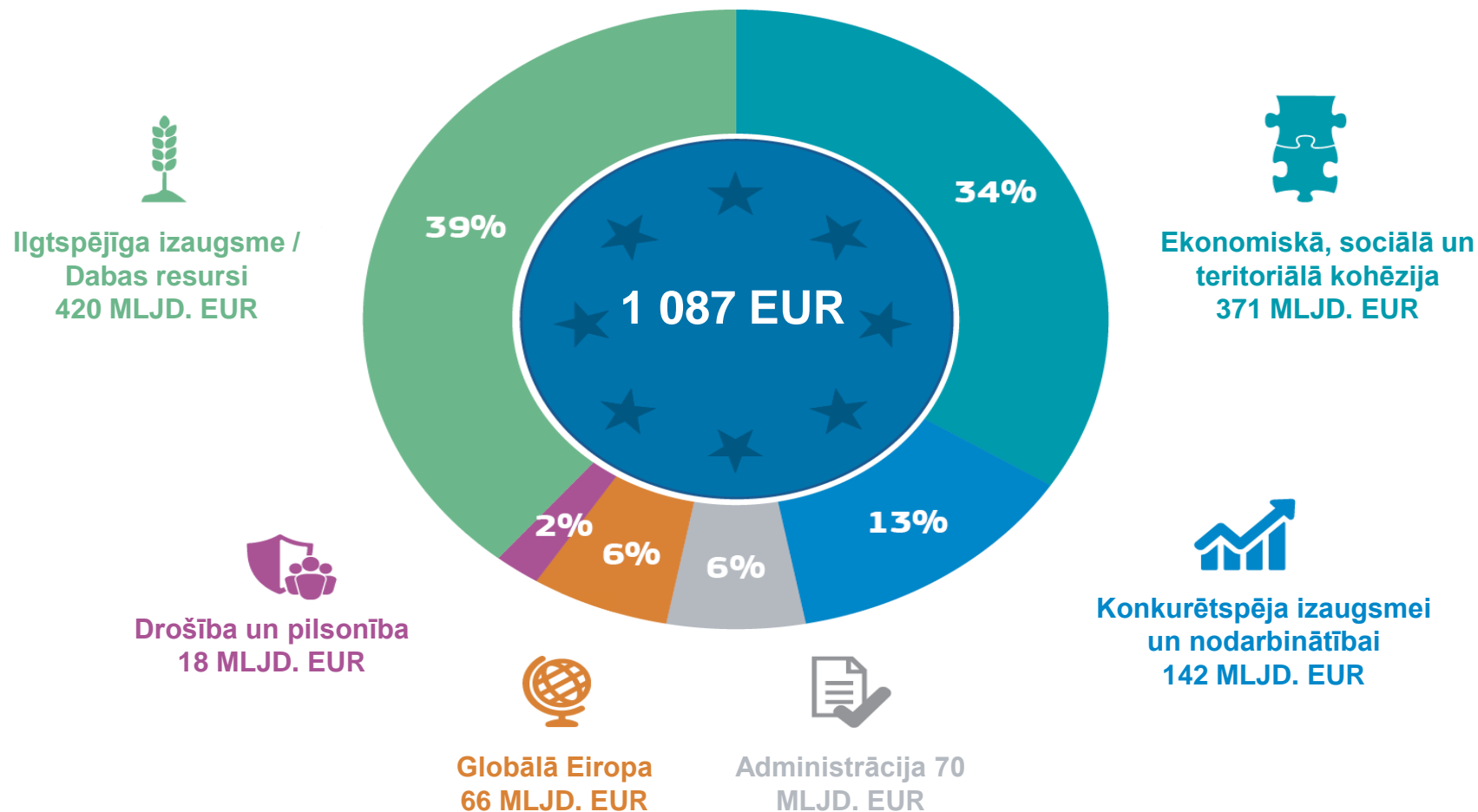
ES budžets 2020. gadam

Galvenās jomas
Miljardos EUR

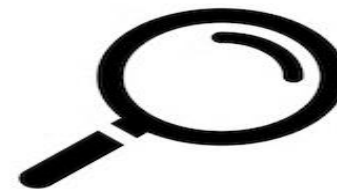
€ 5bn € 100m



DFS 2014-2020. gadam Programmu finansējums pa pozīcijām



POZĪCIJAS IZSKAIDROTAS SĪKĀK...



shutterstock.com • 614455517



ILGTSPĒJĪGA IZAUGSME

Kopējās lauksaimniecības politikas atbalsts lauksaimnieku ienākumiem tiešu maksājumu un tirgus atbalsta pasākumu veidā.

Eiropas jūrlietas un zivsaimniecība Eiropas zvejas flošu pārvaldībai un zivju krājumu saglabāšanai

Vides un klimata pasākumu programma (“LIFE”) ES jomas politikas virzienu īstenošanai

Lauku attīstība lauksaimniecības ekonomikas uzlabošanai

Citi piemēri:

EKONOMISKĀ, SOCIĀLĀ UN TERITORIĀLĀ KOHĒZIJA

Kohēzijas fonds, Eiropas Reģionālās attīstības fonds un Eiropas Sociālais fonds...

KONKURĒTSPĒJA IZAUGSMEI UN NODARBINĀTĪBAI

Uzņēmumu konkurētspēja un MVU (COSME), Hercule III, Erasmus+, Galileo, Horizon 2020...

Citi piemēri:

DROŠĪBA UN PILSONĪBA

Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonds, Radošā Eiropa, Iekšējās drošības fonds

GLOBĀLĀ EIROPA

Attīstības sadarbības instruments, Eiropas kaimiņattiecību instruments, Pirmspievienošanās palīdzības instruments (IPA II)

...ES budžets attiecas uz mums visiem

https://ec.europa.eu/budget/euprojects/search-projects_lv

PRIORITĀTES DFS 2021.-2027. gadam

ieguldīt zaļā, digitālā un noturīgā Eiropā

Palīdzēt dalībvalstīm atgūties



- Atveseļošanas un noturības mehānisms
- Atveseļošanas palīdzība kohēzijai un Eiropas teritorijām — REACT-EU Pastiprinātas Lauku attīstības programmas
- Pastiprināts Taisnīgas pārkārtošanās mehānisms

Eiropas pusgada ietvaros

- Atbalsts ieguldījumiem un reformām
- Atbalsts taisnīgam pārkārtošanās procesam

Stimulēt ekonomiku un palīdzēt piesaistīt privātos ieguldījumus



- Maksātspējas atbalsta instruments
- Stratēģisko investīciju mehānisms
- Stiprināta programma InvestEU

- Atbalsts galvenajām nozarēm un tehnoloģijām
- Ieguldījumi galvenajās vērtību ķēdēs
- Maksātspējas atbalsts dzīvotspējīgiem uzņēmumiem

Gūt mācības no krīzes



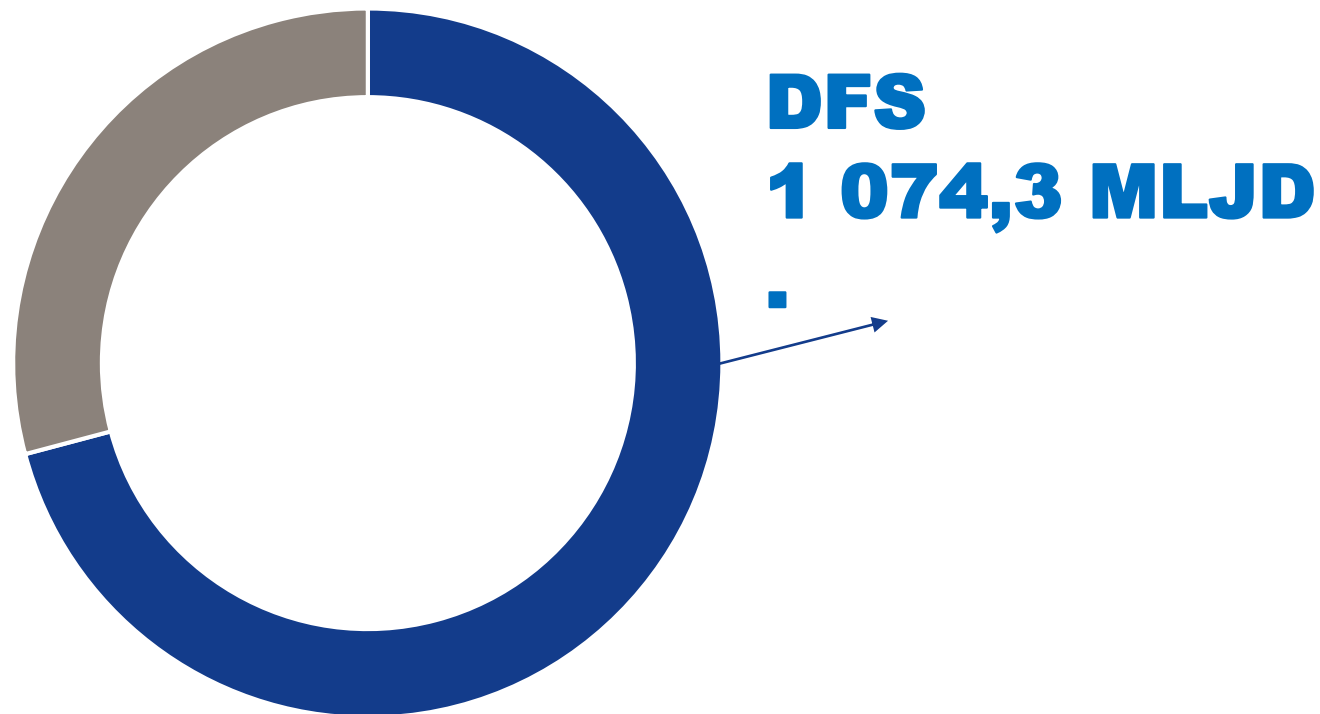
- Jauna veselības aizsardzības programma
- Pastiprināta rescEU
- Pastiprinātas programmas pētniecībai, inovācijai un ārējai darbībai

- Atbalsts galvenajām turpmāko krīžu programmām
- Atbalsts globālajiem partneriem

ES IZDEVUMI 2021.-2027. gadam (ko pieņēmusi Padome 2020. gada jūlijā)

KOPĀ: 1 824,3 MLJD. EUR

NEXT
GENERATION
EU
Covid-19
atveseļošanas
pasākumu
kopums



ES izdevumu sadalījums 2021.-2027. gadam

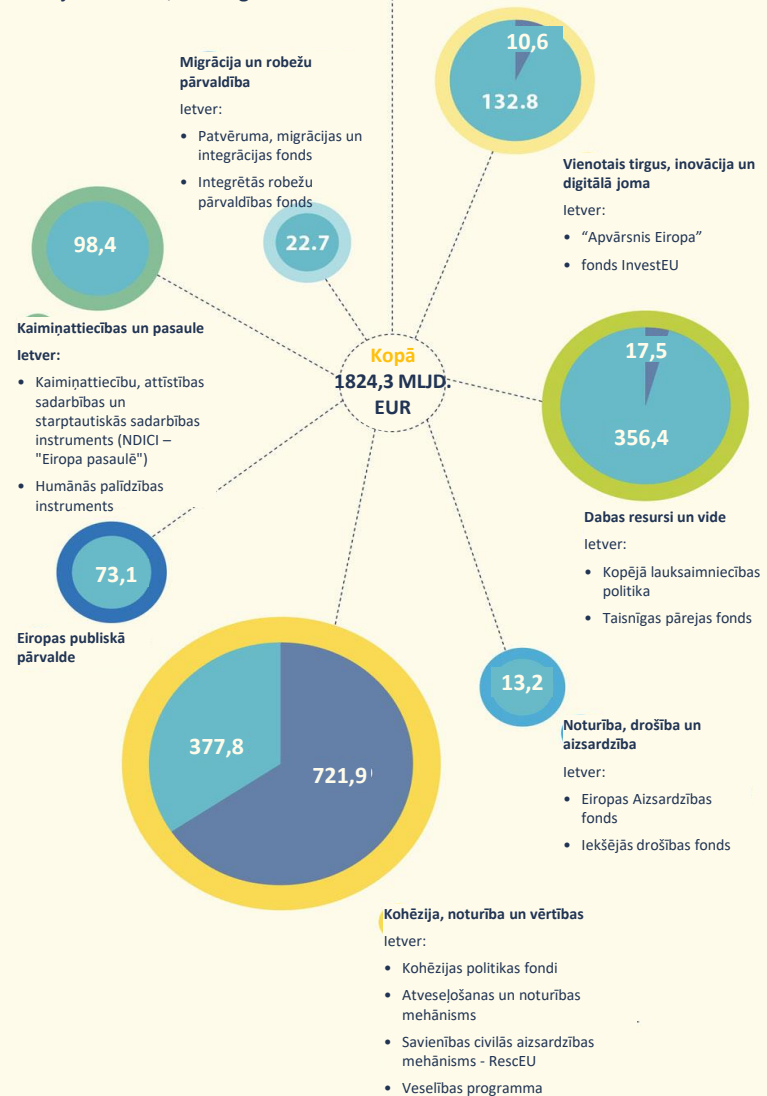
Izdevumu jomas un daži no instrumentiem bija šādi (bet ne tikai šādi):

- **Vienotais tirgus, inovācija un digitālā joma** (“Apvārsnis Eiropa” / fonds InvestEU)
- **Kohēzija, noturība un vērtības** (kohēzijas politikas fondi / Atveseļošanas un noturības mehānisms / Savienības civilās aizsardzības mehānisms / programma “ES – veselībai”)
- **Dabas resursi un vide** (kopējā lauksaimniecības politika / Taisnīgas pārkārtošanās fonds)
- **Migrācija un robežu pārvaldība** (Pativēruma, migrācijas un integrācijas fonds / Integrētās robežu pārvaldības fonds)
- **Noturība, drošība un aizsardzība** (Eiropas Aizsardzības fonds / Iekšējās drošības fonds)
- **Kaimiņattiecības un pasaule** (Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instruments “Eiropā pasaulē” / Humānās palīdzības instruments)
- **Eiropas publiskā pārvalde**

.... Šie ir izdevumi, kas ir jāaizsargā...bet vai tas ir viss?

ES izdevumu sadalījums 2021.–2027. gadam

miljardos EUR, 2018. gada cenas



5. NO KURIENES nāk nauda?

ES IEŅĒMUMI

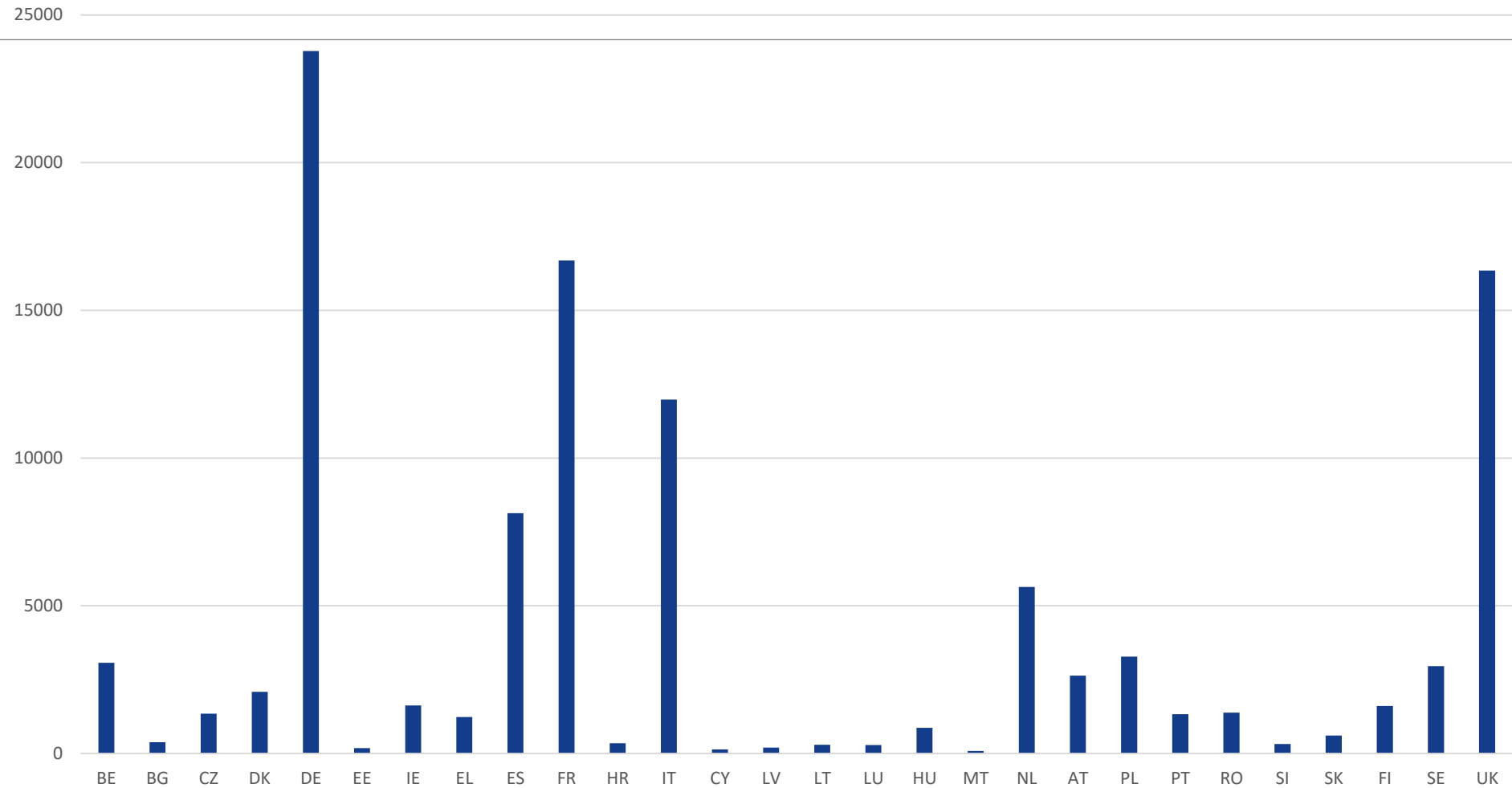
Galvenais ieņēmumu avots = **PAŠU RESURSI**

- A) Tradicionālie pašu resursi = galvenokārt muitas nodokļi un cukura nodevas
- B) Valsts iemaksas no dalībvalstīm
- C) balstīti uz nacionālo kopienākumu
- D) Valsts iemaksas, kuru aprēķinu pamatā ir katras dalībvalsts pievienotās vērtības nodoklis (PVN)

Mazāk svarīgi: ES ieņēmumu pārpalikums (kas katru gadu paliek pāri pēc maksājumiem) un citi (piem., konkurences sodi, nodokļi no algas)

https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/long-term-eu-budget/2014-2020/spending-and-revenue_lv

NKI pašu resursi 2019. gadā (miljoni EUR)



ES IENĒMUMI

Padome izlemj par pašu resursu maksimālo apjomu un to veidu, vienlaicīgi pieņemot arī lēmumu par izdevumu ierobežojumu daudzgadu finanšu shēmā.

→ Jauni pašu resursi? Nodokļi no pārstrādājamas izlietotās plastmasas / emisijas kvotu tirdzniecības sistēma / lielu uzņēmumu darbība / digitālā nodeva?

Tiklīdz ir panākta vienošanās, šos resursus automātiski novirza uz ES budžetu, un tam nav nepieciešams valstu iestāžu pieņemts turpmāks lēmums.

Dažas valstis saņem atmaksas vai atlaides, ar kurām samazina atšķirību starp to, kas tām jāmaksā ES budžetā, un to, ko tās no tā saņem.

VIKTORĪNA – PĀRBAUDI SAVAS ZINĀŠANAS



<https://www.europarl.europa.eu/news/lv/headlines/economy/20200220STO73009/viktorina-parbaudi-savas-zinasanas-par-es-daudzgradu-budzetu>

6. KURŠ ĩsteno ES budŹetu?

LESD 317. pants.

Atbilstīgi regulām, kas pieņemtas saskaņā ar 322. pantu, Komisija saskaņā ar apropriāciju apjomu sadarbībā ar dalībvalstīm uzņemas atbildību par budžeta izpildi, ievērojot pareizas finanšu vadības principus. Dalībvalstis sadarbojas ar Komisiju, lai nodrošinātu to, ka apropriācijas izmanto saskaņā ar pareizas finanšu vadības principiem.



Par budžeta īstenošanu **pilnībā atbildīga** ir **Eiropas Komisija**, taču... praksē **vairāk nekā 70 % budžeta tiek tērēts saskaņā ar “dalīto pārvaldību”**, kad **ES dalībvalstis** veic līdzekļu sadali un pārvalda izdevumus. ES dalībvalstis arī **iekasē ES tradicionālos pašu resursus**.

TIEŠA-NETIEŠA-DALĪTA pārvaldība

Budžetu var īstenot:

- **TIEŠĀ VEIDĀ** ES Komisija (bet arī ES delegācijas, izpildaģentūras...)
- **NETIEŠĀ VEIDĀ** uzticot to citām iestādēm ES / ārpus tās (piem., trešām valstīm, tādām starptautiskām organizācijām kā ANO un Sarkanais Krusts...)
- **KOPĪGI** Eiropas Komisija un dalībvalstis (piem., ar kohēzijas politiku, kopējo lauksaimniecības politiku)

Piemērs: Eiropas strukturālie un investīciju fondi (ESI) (tostarp Kohēzijas fonds, Eiropas Reģionālās attīstības fonds, Eiropas Sociālais fonds, Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fonds), no kā puse ES finansējuma, kas tiek novirzīts, ir pārvaldīta ar dalītu pārvaldību.

LESD 325. panta 2. punkts nosaka, ka, lai novērstu krāpšanu, kas apdraud Savienības finanšu intereses, dalībvalstis veic tādus pašus

pasākumus, kādus tās veic, lai novērstu krāpšanu, kas apdraud viņu pašu finanšu intereses....

Finanšu regulā 2018/1046 ir iekļauti sīki izstrādāti noteikumi, ar kuriem pārvalda ES budžetu, un visdažādākās iekšējās un ārējās kontroles

NOBEIGUMS

Atbildība par ES finanšu interešu aizsardzību tiek dalīta starp Eiropas iestādēm un dalībvalstīm.

Dalībvalstīm ir jāsadarbojas ar Komisiju, Eiropas Biroju krāpšanas apkarošanai (OLAF), Revīzijas palātu un EPPO, lai novērstu un apkarotu krāpšanu.

PĒDĒJĀ VIKTORĪNA — PĀRBAUDI SAVAS ZINĀŠANAS



Krāpšana, kas skar Eiropas budžetu:

- A) Attiecībā pret ES budžetu tas ir noziegums bez upuriem, jo netiek skartas konkrētas personas
- B) Skar tikai Eiropas Komisiju
- C) Skar Komisiju, dalībvalstis un visus ES pilsoņus un nodokļu maksātājus

Pareizā ir atbilde C)

Paldies par jūsu uzmanību!

WWW.EUROPEAN.LAW